

పారిశ్రామిక రంగం

* ఆర్థికాభివృద్ధిలో పరిశ్రమలు అతిముఖ్యపాత్ర వహిస్తాయి.

ప్రభుత్వ రంగం - నిర్వచనం

* ఏ సంస్థ మూలధనంలోనైనా ప్రభుత్వానికి 51% లేదా అంత కంటే ఎక్కువ వాటా ఉంటే దాన్ని ప్రభుత్వరంగ సంస్థగా భావిస్తారు.

* పారిశ్రామిక, వ్యవసాయ, విత్త, వాణిజ్య సంస్థల్లో ప్రభుత్వ యాజమాన్య నిర్వహణను ప్రభుత్వరంగం అంటారు.

ప్రభుత్వ రంగం - ప్రాధాన్యం

1. పారిశ్రామిక పునాది
2. వనరుల సమీకరణ
3. అవస్థాపన
4. ఆర్థికస్థోమత కేంద్రీకరణ నివారణ
5. ప్రణాళికలకు తోడ్పాటు
6. సంతృప్తి ప్రాంతీయ వృద్ధి
7. ప్రజోపయోగ వస్తూత్పత్తి
8. సామ్యవాదరీతి సమాజ స్థాపన
9. ఉపాధి, పేదరికం నిర్మూలన
10. రక్షణ అవసరాలు

ప్రభుత్వరంగ సంస్థలు - వర్గీకరణ

1. శాఖాపరమైన సంస్థలు (Departmental undertakings)

* ఇవి ప్రభుత్వ శాఖల ఆధీనంలో ఉంటాయి.



ఉదా: తంతితపాలా, రైల్వే

2. ప్రభుత్వ కార్పొరేషన్లు (Public Corporations)

* ఇవి ప్రత్యేక చట్టం ద్వారా ఏర్పాటైనవి. వీటికి స్వయంప్రతిపత్తి ఉంటుంది.

ఉదా: ఎల్ఐసీ, ఎస్టీసీ, ఐవోసీ, ఎఫ్సీఐ

3. ప్రభుత్వ సంస్థలు (Government Organisations)

* కంపెనీల చట్టం ద్వారా ఏర్పాటు అయ్యాయి.

ఉదా: హెచ్ఎమ్టీ, హిందుస్థాన్ షిప్యార్డ్, బీఈఎల్

ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల ప్రగతి

1951లో 29 కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడులతో 5 సంస్థలు ఏర్పాటు అయ్యాయి. ప్రస్తుతం 2010 నాటికి 5,79,320 కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడులతో 249 సంస్థలు ఉన్నాయి.

ప్రభుత్వ రంగం - సమస్యలు

1. అధిక నష్టాలు
2. రాజకీయ జోక్యం
3. సరైన ధరలు ఉండకపోవడం
4. ఉత్పాదక శక్తిని వినియోగించకపోవడం
5. స్థల నిర్ణయంలో ప్రభుత్వ జోక్యం
6. ప్రాజెక్టు నిర్మాణంలో అతిజాప్యం
7. ఎక్కువ సిబ్బంది
8. అధిక పెట్టుబడులు

1. నవరత్న

వీటిని 1997లో ప్రవేశపెట్టారు, ప్రస్తుతం 17 సంస్థలు ఉన్నాయి.

ఈ హోదా వల్ల 1000 కోట్ల రూపాయల వరకు ప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండా పెట్టుబడి పెట్టవచ్చు. నిర్వహణ, విత్త స్వయం ప్రతిపత్తి ఉంటుంది.



వరుసగా 3 సంవత్సరాల నుంచి లాభాలు పొందుతూ, ఒక సంవత్సరం 1000 కోట్లు లాభం పొందాలి. అలాంటి సంస్థలకు మాత్రమే నవరత్న హోదా కల్పిస్తారు.

2. మహారత్న (2009)

* నవరత్న హోదా కలిగి, మూడేళ్లు లాభాలు పొందుతూ నికర లాభం 5000 కోట్ల రూపాయలు ఉండాలి.

* నికర ఆస్తులు రూ.10 వేల కోట్లు (గతంలో 15 వేలు) ఉండి సంవత్సరం టర్నోవరు రూ.20,000 కోట్లు (రూ.25,000 కోట్లు) ఉండాలి.

* ఈ హోదా పొందిన సంస్థలు 5 వేల కోట్ల రూపాయల వరకు స్వయంగా పెట్టుబడులు పెట్టవచ్చు.

* ప్రస్తుతం ఇవి 7 ఉన్నాయి. BHEL, GAIL, IOCL, CIL, ONGC, NTPC, SAILలు హోదా పొందాయి.

3. మినీరత్న హోదా (1997)

* 3 సంవత్సరాలు లాభాలు పొందుతూ 30 కోట్ల రూపాయల లాభాలు దాటితే మినీరత్న - I, 30 కోట్ల రూపాయల కంటే తక్కువ ఉంటే మినీరత్న - II హోదా ఉంటుంది.

* అధిక లాభాలు పొందే ప్రభుత్వరంగ సంస్థలు - ONGC, NTPC, IOCL (2010 - 11)

* అధిక నష్టాలు పొందే ప్రభుత్వరంగ సంస్థలు - Air India, MTNL, BSNL (2010 - 11)

* మేనేజింగ్ ఏజెన్సీ పద్ధతిని 1970లో రద్దు చేశారు.

పారిశ్రామిక విత్త సంస్థలు		
సంస్థ	స్థాపన	ఇతర అంశాలు
IFC I	1948 జులై	Industrial Financial Corporation of India. * మధ్య, దీర్ఘ రుణాలు అందిస్తుంది. * భారత్ ఏర్పాటు చేసిన మొదటి విత్త సంస్థ. * 1993 నుంచి IFCI Ltd గా మారింది.



సంస్థ	స్థాపన	ఇతర అంశాలు
IDB I	1964 జులై 1	Industrial Development Bank of India * 1976లో స్వయం ప్రతిపత్తి * పారిశ్రామిక విత్తంలో శిఖరాగ్ర సంస్థ (Apex Bank) * 2004లో IDBI Ltdగా మారింది.
ICICI I	1955 జనవరి	Industrial Credit & Investment Corporation of India * స్వదేశీ, విదేశీ కరెన్సీ రూపంలో రుణాలు ఇస్తుంది. * 2002లో ICICI Ltdగా మారింది. * భారత్ లో తొలి యూనివర్సల్ బ్యాంకు.
SID BI	1990, ఏప్రిల్ 2 (లక్నో)	Small Industries Development Bank of India * ప్రధాన కేంద్రం - లక్నో * చిన్న పరిశ్రమలకు రుణసదుపాయాన్ని కల్పిస్తుంది. * IDBI సిస్టీంలో ప్రధాన వాటాదారు. * చిన్న పరిశ్రమలకు రుణాలు అందించే సంస్థలకు పునర్వీక్షణం అందిస్తుంది.
IIBI L	1997 (కోల్ కతా)	Industrial Investment Bank of India Ltd. * 1971లో స్థాపించిన Industrial Reconstruction Corporation of Indiaను 1985లో IRBIగా మార్చారు. * IRBIని 1997లో IIBIL గా పునర్నిర్మించారు.
SFC	1953 (పంజాబ్)	State Finance Corporation * చిన్న మధ్యతరహా పరిశ్రమల అభివృద్ధి కోసం ఏర్పడింది. * భారత్ లో మొత్తం 18 SFCలు ఉన్నాయి. * భారత్ SFC చట్టాలను 1951లో ఆమోదించింది.
LIC	1956	Life Insurance Corporation



GIC	(ముంబయి) (న్యూఢిల్లీ)	<ul style="list-style-type: none"> * LICని మొదట్లో Oriental Life Insurance అనేవారు. * 1912 - ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ చట్టం * 1938 - నాటి సమగ్ర చట్టం * బీమా సదుపాయాల కల్పనకు ఉద్దేశించింది * బీమారంగంపై కమిటీ - మల్టోత్రా * బీమా నియంత్రణ సంస్థ - IRDA (1999) * LICలో FDIల పరిమితి - 26% <p>General Insurance Company</p> <ul style="list-style-type: none"> * GICని 1972 జాతీయ చట్టం ప్రకారం 1973 జనవరి 1న జాతీయం చేశారు. * దేశ తొలి సాధారణ బీమా సంస్థ - ట్రిటాన్ (1950 - కలకత్తా) * నాలుగు ప్రధాన GICలు <ol style="list-style-type: none"> 1) నేషనల్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ - కలకత్తా 2) న్యూ ఇండియా అసూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ - ముంబయి 3) ఓరియంటల్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ - న్యూఢిల్లీ 4) యునైటెడ్ ఇండియా కంపెనీ లిమిటెడ్ - చెన్నయ్ <p>నాలుగు కంపెనీలు న్యూఢిల్లీ కేంద్రంగా GIPSAగా ఏర్పడ్డాయి. (General Insurance Public Sector Association of India)</p> <ul style="list-style-type: none"> * 2000 నవంబరు నుంచి GICని 'ఇండియన్ రీ ఇన్సూరర్'గా ఆమోదించారు. ఇది 2003 నుంచి ప్రారంభమైంది.
UTI	1964 జులై 1	<p>Unit Trust of India</p> <ul style="list-style-type: none"> * UTIని 'షరాఫ్ కమిటీ' సిఫార్సుతో 1963 నవంబరు 26న పార్లమెంట్ చట్టప్రకారం ఏర్పాటు చేశారు. * అల్పదాయ వర్గాల పొదుపును భారీపరిశ్రమల్లో పెట్టుబడి పె



EXI M SID C	1982 1960	<p>ట్టడం ద్వారావారికి లాభాలు అందిస్తుంది.</p> <p>* ప్రధాన స్కీములు -</p> <p>రాజ్యలక్ష్మి, ఇండియా ఫండ్, ఇండియా గ్రోత్ ఫండ్.</p> <p>* UTI ని UTI - 1, UTI - 2గా 2003లో విభజించారు.</p> <p>Exports & Imports Bank</p> <p>* రాష్ట్రాల పారిశ్రామిక వృద్ధికి ఏర్పాటు.</p> <p>మొదటగా ఆంధ్రప్రదేశ్, బీహార్లలో 1960లో ఏర్పాటు చేశారు.</p>
----------------------	------------------	--



ఆర్థిక వ్యవస్థలో పారిశ్రామిక రంగం పాత్ర

జీడిపీలో పారిశ్రామిక రంగం - వాటాలు

1950 - 51	-	16.6%
1990 - 91	-	27.7%
2012 - 13	-	27.3%
2014 - 15	-	31.8% (latest)

పారిశ్రామిక రంగంలోని ఉపరంగాలు: గనులు-తవ్వకాలు, తయారీ, నిర్మాణం, విద్యుత్, గ్యాస్, నీటి సరఫరా.

ప్రభుత్వ ఆధీనంలోని పరిశ్రమలు - అణుశక్తి, అణు ఖనిజాలు, రైలు రవాణా.

అనుమతి (లైసెన్స్) తీసుకోవాల్సిన రంగాలు (5) - ఆల్కహాల్, సిగరెట్లు, హానికర

రసాయనాలు, రక్షణ పరికరాలు, పారిశ్రామిక పేలుడు పదార్థాలు.

పంచావర్ష ప్రణాళికల్లో పారిశ్రామిక రంగం - వ్యయాలు

ప్రణాళిక	పారిశ్రామిక రంగం పై వ్యయం(రూ.కోట్లలో)	మొత్తంవ్యయం లో%
1.	55	2.8
2.	938	20.1
3.	1,726	20.1
4.	2,864	18.2
5.	8,989	22.8
6.	15,002	13.7
7.	25,971	11.9
8.	40,623	8.4
9.	40,408	5.0
10.	64,655	4.0
11.	1,85,653	5.1
12.	3,77,302 (కేటాయింపులు)	4.9

పారిశ్రామిక రంగం - వృద్ధిరేట్లు

ప్రణాళిక	-	వృద్ధిరేటు
8	-	7.4%
9	-	5.0%
10	-	8.2%
11	-	6.9%
12	-	10% (లక్ష్యం)

SmartPrep.in

